

Світлана Галасюк,
к.е.н., доцент кафедри
туристичного та готельно-ресторанного бізнесу
Одеського національного економічного університету,
м. Одеса

СТРУКТУРА ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ: ТЕРМІНОЛОГІЧНІ УТОЧНЕННЯ

З набуттям чинності національного стандарту України ДСТУ 4268:2003 «Послуги туристичні. Засоби розміщування. Загальні вимоги», а також Постанови Кабінету Міністрів України № 297 «Про порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)», в нашій країні з'явилися нормативно-правові основи щодо поділу засобів розміщення на колективні й індивідуальні з їх подальшою конкретизацією та встановленням певних правил провадження готельного бізнесу. Проте низка питань з цього приводу дотепер залишається невизначеною, що значною мірою ускладнює функціонування цих закладів та створює перешкоди для аналізу їх діяльності і виявлення тенденцій розвитку.

Слід відмітити, що в Україні існують певні протиріччя між окремими законодавчими документами з готельного бізнесу. Крім того, деякі терміни, застосовувані в Україні, не відповідають їх визначенням, прийнятим міжнародними туристичними та готельними організаціями.

Для наочності нами проаналізована структура колективних засобів розміщення України згідно відомостей статистичних бюлетенів за 2014-2016 роки (табл. 1) [1]. Слід відмітити, що їх групування суперечить нормам як українського, так й міжнародного законодавства:

1. Згідно із ДСТУ 4268:2003 колективні засоби розміщення поділяються на такі групи: готелі й аналогічні засоби розміщення, спеціалізовані засоби розміщення, інші колективні засоби розміщення. Більш докладно зміст кожної із груп наведено в ДСТУ 4527:2006 «Послуги туристичні. Засоби розміщення. Терміни та визначення». Проте за інструкцією щодо заповнення форми статистичного спостереження № 1-КЗР відомості збираються тільки по двох групах – «готелі й аналогічні засоби розміщення» та «спеціалізовані засоби розміщення».

Разом із тим, перша група містить інформацію про показники діяльності готелів, а також мотелів, агроготелів, хостелів (які за методологією ДСТУ 4527:2006 є окремими типами готелів), туристичних баз (які є одним із типів аналогічних готелям закладів), гірських притулків та студентських літніх таборів (що визначені як спеціалізовані засоби розміщення), кемпінгів та гуртожитків (які належать до інших колективних закладів розміщення) [2].

З іншого боку, згідно з українським законодавством, до групи готелів належать санаторії (які по міжнародних нормах повинні включатися до складу спеціалізованих засобів розміщення, тому що виконують яскраво виражену лікувальну функцію). Однак в статистичних бюлетенях України відомості про діяльність санаторіїв враховуються в групі «спеціалізовані засоби розміщення»

разом із пансіонатами, профілакторіями, будинками відпочинку і базами відпочинку (які за ДСТУ 4527:2006 є аналогічними готелям закладами).

Таблиця 1

Структура колективних засобів розміщення України за 2014-2016 роки

Типи засобів розміщення	Кількість засобів розміщення по роках, од.								
	2014			2015			2016		
	Юр. особ.	ФОП	%	Юр. особ.	ФОП	%	Юр. особ.	ФОП	%
У цілому по Україні, у т.ч.:	4572			4341			4256		
1) готелі та аналогічні засоби розміщення:	1086	1558	57,8	1021	1457	57,1	980	1554	59,5
- готелі	759	764	33,3	729	779	34,8	745	958	40,0
- мотелі	29	109	3,0	26	97	2,8	25	114	3,3
- хостели	5	23	0,6	4	25	0,7	3	37	0,9
- кемпінги	6	5	0,2	3	3	0,1	3	11	0,3
- гуртожитки для приїжджих	100	16	2,5	86	19	2,4	75	15	2,1
- турбази, гірські притулки, студентські літні табори тощо	187	641	18,2	173	534	16,3	129	419	12,9
2) спеціалізовані засоби розміщення:	1426	502	42,2	1354	509	42,9	1214	508	40,5
- санаторії	187	0	4,1	184	0	4,2	172	0	4,0
- дитячі санаторії	117	0	2,6	111	0	2,6	107	0	2,5
- пансіонати з лікуванням	16	0	0,3	14	0	0,3	12	0	0,3
- дитячі заклади оздоровлення цілорічної дії, дитячі центри	18	0	0,4	13	0	0,3	17	0	0,4
- санаторії-профілакторії	118	0	2,6	79	0	1,8	63	0	1,5
- бальнеологічні лікарні тощо	3	0	0,1	3	0	0,1	3	0	0,1
- будинки відпочинку	9	8	0,3	10	2	0,3	9	2	0,3
- пансіонати відпочинку	61	12	1,6	54	10	1,5	51	11	1,5
- бази відпочинку, інші заклади відпочинку (крім турбаз)	886	481	29,9	875	497	31,6	770	495	29,7
- оздоровчі заклади 1-2 денного перебування	11	1	0,3	11	0	0,2	10	0	0,2

Складено автором на підставі [1].

2. Згідно із Законом України «Про туризм» готелі й аналогічні засоби розміщення – це «підприємства будь-якої організаційно-правової форми та форми власності» [3], тобто мають бути зареєстровані як юридичні особи. Проте у статистичних бюлетенях є відомості про такі заклади, що оформлені на фізичних осіб-підприємців. І, варто зазначити, що кількість готелів - ФОП перевищує кількість готелів - юридичних осіб, однак офіційного статусу «готель» заклади, зареєстровані на фізичних осіб-підприємців, не мають, що звужує можливості їх позиціонування на ринку готельних послуг.

3. Згідно із чинною редакцією «Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)» засіб розміщення враховується колективним, якщо

має щонайменш 30 місць для організації нічлігу. Проте досить нелогічним є встановлення мінімально можливого номерного фонду для готелів – на рівні 6 номерів, тому що багато засобів розміщення не зможуть потрапити в цю групу. Наприклад, заклад із шістьма двомісними номерами буде вважатися індивідуальним засобом розміщення, тому що число місць для ночівлі менше за 30. Таким чином, багато малих готелів вилучаються із їх загальної кількості.

В українському законодавстві не існує терміна «готельне господарство», хоча на практиці він здобув значне поширення. Вважається доцільним використовувати це поняття для сукупності закладів групи «готелі й аналогічні засоби розміщення» (як юридичних осіб, так і ФОП).

Проаналізувавши дані табл. 1, можна зробити висновок, що кількість колективних засобів розміщення України зменшується – на 316 од., або на 7%, за 2014-2016 рр. Кількість готелів та аналогічних засобів розміщення – юридичних осіб скоротилась на 106 од., або на 10%. Проте кількість закладів цієї групи, оформлених на ФОП, навпаки, залишилась без змін.

Варто зазначити, що в умовах сьогодення засоби розміщення України відстають від аналогів провідних країн світу по багатьох параметрах. Сучасний період розвитку готельної індустрії України характеризується не тільки недосконалістю структури засобів розміщення, але й існуванням таких проблем, як: недостатня потужність готельного фонду; низький рівень його завантаження; невелика частка категоризованих закладів; невідповідність матеріально-технічної бази сучасним вимогам; відсутність у законодавстві чіткого визначення місця готельного господарства у сфері туризму та його відомчого підпорядкування; складнощі у врегулюванні права власності на землю, зокрема для іноземних інвесторів; недостатнє поширення міжнародних та національних готельних ланцюгів в Україні тощо [4; 5].

Таким чином, в Україні немає чіткої структури ні відносно класифікації колективних засобів розміщення по групах, ні відносно врахування даних про їх діяльність у формах статистичної звітності, що суттєво видозмінює та звужує рамки існуючої готельної бази.

Список використаних джерел:

1. Колективні засоби розміщення в Україні за 2014-2016 роки: статистичні бюлетені [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
2. Галасюк С. С. Проблеми визначення ємкості готельної бази в Україні / С. С. Галасюк // Науковий вісник Ужгородського національного університету: збірник наукових праць. Серія «Економіка». Вип. 33. Ч. 3. – Ужгород: УжНУ 2011. – С. 36-41.
3. Закон України «Про туризм» в поточній редакції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95>.
4. Нездойминов С. Г. Гостиничный бизнес Украины в условиях рыночных реформ / С. Г. Нездойминов // *Ars Administrandi*. – 2016. – Вып. 3. – С. 97-106.
5. Галасюк С. С. Сучасні проблеми розвитку готельної індустрії України / С. С. Галасюк // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – Том 2. – Вип. 7. – Харків: ХНАДУ, 2014. – С. 9-13.